

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ, KALKINMIŞ ÜLKELERDE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ VE ÜLKEMİZDE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÖĞRENİMİ

Kadim ÖZTÜRK

D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi - İZMİR

ÖZET

Günümüz Türkiye'sinde geçmişten getirdiğimiz alışkanlıklar zinciri özellikle eğitim ve öğretimde - Dil Eğitiminde - kırılmaya başlanmış olup, üretilen yeni öğretim ve öğrenim yöntemleri dikkate alınarak dilin daha verimli öğretilmesi ve öğrenilmesi irdelenmiştir.

Devam eden Anadolu Liseleri ve Süper Liselere ilave olarak 1997-1998 Eğitim ve öğretim yılından itibaren ilköğretim programında 4. Sınıftan başlayarak yabancı dilin öğretilmesi ve öğrenilmesi insan yeteneklerini zenginleştirirken yabancı dil kitaplarının ağırlıklı kullanılması kitap yazma ve yayınlama veya ithal gibi yeni iş kolları, daha açık bir ifadeyle yeni bir endüstri kolu yaratmıştır.

On yıllardır orta dereceli okullarda haftada dört saat dersle dil öğreniminin olanaksız olduğu gerçeği ortaya çıkmış olup, tüm devlet ve özel eğitim kurumları (örneğin Anadolu Liseleri, Süper Liseler ve Kolejler vs.) yoğun eğitime ağırlık vermişlerdir.

En iyi eğitimin temeli ve hiçbir zaman yerini hiçbir teknolojinin alamayacağı tek ve vazgeçilmez öğretilendir. Öyle ise en önemli faktör olan öğretmen eğitimi nasıl olmalıdır? Bu konu derinlemesine bilimsel teorilerin ışığı altında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İngilizce öğretim ve öğrenim yöntemleri

ABSTRACT

In today's Turkey, the chain of habits which we have had started to be broken in teaching and learning - language training - the teaching and learning of a foreign language in a more creative way have been discussed by means of new teaching and learning methods which were produced by linguists.

The teaching and learning of a foreign language starting in primary schools in the academic year of 1997-1998 in addition to the education of Anatolian High Schools made the pupils abilities enlarge; the use of a foreign language teaching books and materials imported from abroad caused new branches in industry to appear such as the producing and publishing or importing new books and materials.

The fact that the impossibility of language teaching in "Orta" schools through extensive teaching (four hours per week) is noticed as a result of this all the state and private schools such as Anatolian High Schools, Super High Schools, and private colleges have given importance to intensive teaching.

The teacher is the one that can never be replaced by any higher technology and cannot be given up in anyway is the base of the best education. If it is so, how must the education of teacher that is the most important factor be? This subject is deeply discussed under the lights of scientific theories.

Key words: English Teaching and Learning Methods

GİRİŞ

Hepimizin bildiği gibi, bir eğitim sisteminin en önemli öğeleri: öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarıdır. Öğretmen nedir? Öğretmen ne gibi özellikler gereklidir? Öğretmen eğitimi nasıl olmalıdır?

Önce bu soruların yanıtlarını verelim :

Öğretmenlik Mesleğine Giriş adlı kitabın ilk sayfasında şunları okuyoruz: "Öğretmen bir milletin ruh ve karakter hamuruna şekil ve biçim veren üretici bir insandır. Öğlesine üreticidir ki, bütün bir toplum öğretmenin eseridir, denebilir." (Büyükkaragöz ve vd. 1998, s 1)

Öğretmenlik Mesleğine Giriş adlı kitabın ikinci sayfasında şunlara rastlıyoruz: " Öğretmen araştırma sonuçlarına dayanılarak geliştirilen eğitim politika ve teorisini uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bir teoriyi etkileyen, eğitimde uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalarından yararlanan, fakat aynı zamanda bu çalışmalara sorun sağlayan en önemli kişidir. Her şeyden önce öğretmenin

araştırma verilerinden yararlanabilecek ve böylece, karşılaşıcağı çeşitli belirsizlikler karşısında doğru ve zamanında karar verebilecek yeterlilikte yetiştirilmesi öğretmen eğitiminin en önemli sorunlarından birisidir." (Büyükkaragöz ve vd. 1998, s 2)

Öğretmende bulunması gereken özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Öğretmenin çok zengin kültür hazinesi olmalı,
- 2- Alanında yeterli bilgilerle donatılmalı,
- 3- Öğrencilerine rehberlik etmeli,
- 4- Öğrencilerin akademik ve psikolojik sorunlarına yardımcı olmalı,
- 5- Başarılı bir öğretim için yöntem ve tekniklerinden yararlanmasını bilmeli,
- 6- Öğrenci başarısını iyi değerlendirmeli
- 7- Eğitim-öğretim ve ders programlarını geliştirme değerlendirme becerisini kazanmalı,
- 8- Sağlam kişilikli olmalı,tüm becerilerini esnek bir şekilde kullanabilme yeteneğine sahip olmalı,
- 9- Eğitimin teorisini iyi bilmeli,
- 10- Öğrencilerle olumlu ilişkileri olmalı,
- 11- Öğrencilerle çalışmaktan zevk almalı,
- 12- Öğretmen yaratıcı olmalı,
- 13- Çok iyi felsefi,politik,sosyal,mesleki ve dini bilgileri olmasını istediğimiz öğretmen,davranışıyla, konuşmasıyla,düşüncesiyle öğrencileri etkileyeceğinden tarafsız kalıp ve doğruları söyleyebilen bir kişi olmalı
- 14- Öğrencilerle karşılıklı güvene,sevgi-saygıya dayanan ilişkileri olan,toplum içinde sorumluluklarını ve mevkiisinin bilincinde olan bir kişi olmalı.

Öğretmenlerin çağın gereklerine, toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlara uygun olarak,nitelikli bir öğretmen eğitimi almaları,hem zorunluluk,hem de büyük önem taşımaktadır.

Nitelikli öğretmen yetiştirme işinin çok önemli olduğu,ülke geleceği için hayati önem taşıdığı gereğinden yola çıkarak, A.Sudi Bülbül şöyle diyor,

"Bir eğitim sisteminin en önemli ve sürekli görevinin öğretmen yetiştirmek olduğu..." (Bülbül, 1981)

Yine bu paralelde Butts diyor ki,

"Herşeyin ötesinde öğretmen yetiştirmeyi,insan kaynağını geliştirme planlarının kalbi olarak görmek zorundayız." (Butts, 1966 s. 372)

Ülke kalkınmasında,ülke ekonomisinin gelişmesinde eğitilmiş insan gücünün önemini Henry Ford öylesine vurguluyor ki,tüm iş yerlerinin,fabrikaların girişlerine altın harflerle yazılmasını öneresim geliyor.

"Fabrikalarımı,makinelerimi tahrip edin,fakat adamlarımı bana bırakın." (Korkut, 1986 s 25-27)

Her ulus gibi bizim milletimiz de öğretmenliğe önem vermiş ve çok güzel sözler üretmişlerdir:

"Öğretmenlik kutsaldır. Öğretmenlik tanrı mesleğidir."Hatta büyük önder M. Kemal Atatürk diyor ki; "Reis'i Cumhur olmasaydım, maarif vekili olurudum. Muallimler! Yeni nesiller sizlerin eseri olacaktır."

Ayrıca büyük önder Atatürk'ün özel çabalarıyla öğretmenlik mesleği ülke genelinde itibar kazanmış olup, bunu 27 Ekim 1922'de Bursa'da öğretmenlerle yaptığı konuşmada görüyoruz:

"Ordularımızın kazandığı zafer, sizin ve sizin ordularınızın zaferi için yalnız ve yalnız zemin hazırladı. Hakiki zaferi siz kazanacak ve sürdüreceksiniz ve mutlaka başarılı olacaksınız. Ben ve sarsılmaz imanla bütün arkadaşlarım, sizi izleyeceğiz ve sizin karşılaşacağınız engelleri kıracağız." (Saracaloğlu, 1992, s. 106)

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE TEMEL PRENSİPLER NELERDİR?

Bu ara başlıklı soruya Toby J. Tetenbaum ve Thomas A. Mulkee cevap veriyor:

- 1- 21. Yüzyıl bilgiye dayalı olacaktır.
- 2- 21. Yüzyıl artan bir bilgi iletişim akışına tanık olacaktır.
- 3- 21. Yüzyıl hızlı değişime ve istikrarsızlıkla karakterize edilecektir.
- 4- 21. Yüzyıl insana dönük olacaktır. (Büyükkaragöz ve vd. 1998, s 5)

Bir başka eğitimci ise öğretmen yetiştirmede temel ilke ve prensipleri şöyle açıklar:

1- İhtiyaca Dönüklük

/ Programlar öğretmenin gerçek ihtiyaçlarına dönük bireysel ve mesleki yetenekler geliştirmeyi hedef almaktadır. /

2- Yaratıcılık

/ Pratisyen yetiştirme yerine araştırmacı, yapıcı, yaratıcı öğretmenler yetiştirmek programda temel hedef olmalıdır. /

3- Çok Boyutluluk

/ Program öğretmenin çok boyutlu rolü ve görevlerini, meslek bilincini geliştirmeyi, mesleğin etik kurallarını ve öğretme durumlarının çeşitliliğini dikkate almaktadır. /

4- Toplumsal duyarlılık

/ Program öğrencilerde toplumun beşeri kurumları, ahlaki değerleri, idealleri hakkında anlayış oluşturacak etkinlikler sağlamalıdır. /

5- Bilimsellik

/ Öğretmen yetiştirme, bilimsel ilkeler, yöntemler, süreçlere dayalı olmalı, eğitimde deneysel ve analitik yaklaşımı esas almalıdır. /

6- Öğretim Alanı Yeterliliği

/ Program öğretmen adayının öğretim sorumluluğunu yükleneyeceği disiplin alanıyla ilgili muhtevayı yoğun olarak özümseyebilmesine bu muhtevayı bir öğretim konusu olarak anlamasına ve bunu öğrenmek için gerekli becerileri geliştirmesine imkan vermelidir. /

7- Program Bütünlüğü

/ Ortak bilgi alanı, bireysel gelişim ilkeleri, sosyal olgular, öğretmenin mesleki ihtiyaçları, öğretmenliğe hazırlık niteliğindeki uygulama etkinliklerine dayandırılmalıdır. /

8- Araştırma ve geliştirme

9- Finansman ve Etkenlik (Büyükkaragöz ve vd. 1998, s 7-9)

Genel olarak, öğretmenlerin yetiştirilmesi söz konusu olunca,

a) Genel kültür

- b) Sağlam bir alan bilgisi
  - c) Öğretmenlik davranışları
- kazanmaları esas kabul edilir.

Ayrıca, hemen hemen tüm eğitimcilerin üzerinde anlaşıldığı şu gerçeği de burada belirtmekte yarar vardır:

Öğretmen yetiştirme sorunları, öğretmen yetiştirme programlarıyla özdeştir. Program Genel Eğitim, Öğretilecek Konu Alanı, Eğitim Bilimleri olmak üzere üç temel öğeden oluşur. Bu açıklamalardan sonra, öğretmen eğitiminde, dünyada ve ülkemizde neler yapılagelmiş ve neler yapılmaktadır? Bu soruya öğretmen eğitiminde örnek oluşturabilecek yabancı ülkelerin eğitimine kısaca göz atarak cevap verelim:

YABANCI ÜLKELERDE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

1- Amerika Birleşik Devletleri

52 eyaletten oluşan Amerika Birleşik Devletleri'nde, eğitimden birinci derecede sorumlu eyaletlerdir. Öğretmenlerin maaş ve atanması bu kurul tarafından yapılır. Öğretmen eğitimi değişik gruplar ve organizasyonlar tarafından da etkilenmektedir. "Bu kurumların

başında kilise gelir. Çünkü, çok sayıda öğretmen kilise kontrolündeki okullarda yetişmektedir." (Erdoğan, 1995 s. 77).

İlk ve orta öğretim basamaklarına öğretmen yetiştirme liseden sonra en az dört yıl süreli üniversitelere bağlı fakültele, kolejler ya da bağımsız öğretmen kolejleridir. Programları ilk iki yıl genel kültür ağırlıklı, son iki yıl ise alan eğitimi ve meslek bilgisi ağırlıklıdır.

2- Almanya

İlköğretim (Grundschule) ile ortaöğretim birinci basamak (Haubschule) okullarına öğretmen olmak isteyenler üç veya dört yıl, yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarına (Gymnasium)a öğretmen olabilmek için dört veya beş yıl yüksek öğrenim tahsili yapmak zorundalar. Öğretmen atanması, yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamalı bir sınavı içerir; başarılı olanlar 24 ay sürecek stajyerlik öğretmenliğe atanırlar. İki yıl sonra tekrar yazılı ve sözlü sınava girerler, bu sınavlarda stajyer öğretmenin öğretmenlik davranışlarını yeterli ölçüde kazanıp kazanmadığı ölçülür ve başarılı olanlar asil öğretmen olarak atanırlar.

3- Fransa

Anaokulu ve ilkokul öğretmenleri iki yıl eğitim veren "Ecole Normale" adlı ilköğretmen okullarında yetişirler. Ortaöğretime öğretmen üç yıl eğitim veren yüksek öğretmen okulu (Ecole Normal Superior)nda yetişirler. Ayrıca, yoğun öğretmenlik meslek bilgisi (Pedagojik Formasyon) programını başarmak gerekir. Liselere öğretmen olabilmek için, dört yıllık eğitim veren üniversiteden mezun olmak, pedagojik formasyon almış olmak, ve de ulusal bir sınav olan (Agregation) sınavına katılmak, gerekli sertifikayı almak koşulu vardır. Fransız eğitim sisteminin en güzel yanı şurasıdır: Agregation sınavını vererek daha sonra bir üniversitede doktora çalışmalarını sürdüren adaylara daha sonra kendi dallarında aşama aşama yükselme ve böylece çeşitli yüksek öğretim kurumlarında öğretim elemanı olarak çalışma olanağı sağlamaktır." (Sözer, 1991 s. 12)

4- İngiltere

Zorunlu eğitim 11 yıldır, parasızdır ve 16 yaşa kadar devam eder. Öğretmen eğitimi, ortaöğretimden sonra, eğitim kolejlerinde (Training Collages), üniversitelerin öğretmen yetiştiren fakültelerinde ya da bölümlerinde (University Department of Education) üç-dört yıllık programlar şeklinde yapılmaktadır. Üniversitenin herhangi bir bölümünden mezun olan öğrenci bir yıl formasyon dersi aldıktan sonra öğretmenlik yapabilir.

İlk ve orta dereceli okullarda öğretmen olmak için üç yıllık bir programdan geçmesi gerekir ve adaylara Teachers General Certificate (Genel Öğretmenlik Sertifikası) verilir.

Öğretmen Ataması şöyle yapılır:

Öğretmenlik sertifikası alan öğretmen adayları çalışmak istedikleri okula veya yerel eğitim örgütlerine başvururlar ve iki yıl stajyer öğretmenlik yaptıktan sonra, başarılı olduğunu kanıtladıktan sonra asil öğretmenliğe atanırlar.

4- Japonya

Önlisans diploması olanlar ilk ve ortaokul öğretmenliği yaparlar, lisans diploması veya sertifikası olanlar da lise öğretmenliği yapar, ama öğretmenlik lisans diploması veya sertifikası olan kişilerin atanmaları hemen yapılmaz. Önce genel kültür alan ve meslek bilgilerini içeren bir sınavı başarı ile vermek zorunludur. Buna ilave olarak, öğrencilerin üniversitedeki başarıları dikkate alınır ve yeterli sınavından (görüşme ve uygulama sınavından) da başarılı olmak zorundadırlar.

Türkiye ve Japonya'yı hizmet öncesi eğitimde, staj ve uygulama bakımından karşılaştığımızda şunları görürüz:

" Uygulama süreleri ve staj-uygulamada gerçekleştirilen işler yaklaşık aynıdır. Türkiye'den farklı olarak Japonya'da bazı eğitim üniversite ve fakültelerinde uygulama okulu bulunmaktadır." (Saracaloğlu, 1992, s. 86).

Öğretmenlerin aldığı maaş, ulusal gelir ortalamasının üzerindedir. 1975 yılında yapılan bir araştırmada 82 meslek arasında itibar sıralamasında ilkokul öğretmenleri on sekizinci, üniversite öğretim üyeleri 3. sırada yer almışlardır (Erdoğan, 1995, s. 119).

TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

1- Cumhuriyet Öncesi Dönem

Türk eğitim tarihinde, örgün öğretim kurumlarında görev yapan ilk öğretmenlere verilen ad: "Muallimler" ve "Müdrisler" dir. Muallimler sıbyan (mahalle) mekteplerinde, müdrisler ise medreselerde görev yapardı. Muallimler de müdrisler de medrese sisteminde yetişirlerdi, Muallimler birinci kısmı, müdrisler ise ikinci kısmı (yüksek kısmı) bitirirlerdi (Ergün, 1987 s. 10).

Osmanlı Devleti Selçuklulardan kalma mektep-medrese biçimindeki okul sistemini kabul etmiş, ama uzun yıllar içerisinde geliştiremediği için 18.yy'dan itibaren batılılaşma ve modernleşme düşünceleriyle yeni okullar açma mecburiyetinde kalırlar, çünkü bu okullar birçok alanda ihtiyaçlara cevap verecekti. Şöyle ki: Osmanlı eğitim kurumlarından farklı bu yeni okullardan askeri alanda açılanlarla; gerilemeye başlayan Osmanlı ordularına bu gerilemeyi durduracak elemanların yetiştirilmesi; sivil alanlarla da yeniden düzenlenen devlet teşkilatına memur yetiştirmek ve askeri yüksek okulların öğrenci kaynağını temin etmek amaçlanmıştır (Koçer, 1987, s. 5).

Osmanlılar okul reformunu gerçekleştirirken o dönemin aydınları ve eğitimcileri medreselerde yetişen muallimlerle yeni okulların çalıştırılmasının olanaklı olmadığını hemen keşfetmişler çünkü yeni okulların programları, ders kitapları, ders araç ve gereçleri farklı olduğundan, bu okullarda okuyacak öğrenciler ve onları eğitecek öğretmenlerin de ayrı olarak yetişmesinin gerekliliğine inanmışlar bu nedenle Rüştîye mekteplerine öğretmen yetiştirmek amacıyla, 16 Mart 1848'de ilk Darülmuallimin (Öğretmen okulu) açıldı (Unat, 1964, s. 31).

2-Tanzimat Döneminde Öğretmen Yetiştirme (1839 - 1876)

3 Kasım 1839 tarihinde Gülhane Hatt-ı Hümayun okunur ve Reform hareketleri başlatılır. Hasta imparatorluğun Batı'nın ilim ve tekniğiyle iyileştirilebileceği, imparatorluğun eğitilmiş insan gücüyle kalkandırılabilceği kabul edilmiştir. İlk Eğitim Bakanlığı (Maarif-i Umumiye Nezareti) 17 Mart 1857'de kurulur.

İlk kez 1838'de açılan rüştîyeler hem yüksek öğretime öğrenci hazırlar, hem de devlet dairelerinde çalışacak memur ve aydın yetiştirmeyi amaç edinerek sayıları hızla artar. 1869 tarihinde yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, öğretmen yetiştirmeyle ilgili sistem ve kurallar ilk kez devlet eliyle sağlıklı bir biçimde ele alınmış, yine de bu dönemde (1869'dan önce) Darülmuallimin-i Rüşdi ve Darül Muallimin-i Sıbyan adlı ilk öğretmen yetiştiren kurumlara ilave olarak Darülmuallimat (Kıya öğretmen okulları) açılır. Hızla çoğalan Kız Sıbyan ve Kız Rüştîyelerine kadın öğretmen yetiştirir.

* 1872'de öğretmen gereksinimi artması sonucu, Darülmuallimini Sıbyan ile bir de "Darülameliyat" açılmıştır (Saracaloğlu, 1992, s. 91).

Böylece, ilk uygulama okulu eğitime açılmıştır.

3- Mutlakiyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme 1876-1908

II. Abdülhamit 1876'da tahta çıkmış, 1877'de ilk Parlamento kurulmuş, ne yazık ki 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı bahane edilerek 1878'de Parlamento kapatılmış ve 30 yıl süren mutlakiyet dönemi başlamıştır. Bu dönemde bazı okullar açılmışsa da nitelik yönünden bir gelişme olmadığı söylenebilir.

4- Meşrutiyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme 1908-1919

Öğretmen yetiştirilen tüm kurumların 1981'de üniversitelere bağlanması gibi bir olay biraz farklı bir biçimde 1891 yılında Meşrutiyet Dönemi'nde gerçekleşmiştir. İlk olarak İstanbul'da 1891'de kurulan Darülmuallimin-i Aliye'deki öğrenciler 1908'den sonra derslerin bir kısmını kendi okullarında, bir kısmını - alan bilgisiyle ilgili olanları - da Darülfünun'da (üniversitede) bir kurumun öğrencileriyle birlikte almaya başlamışlardır (Saracaloğlu, 1992, s. 96).

1908'de başlayıp 10 yıl kadar süren öğretmen yetiştirme konusunda çok önemli faaliyetler gerçekleşmiştir.

Öğretmen okulunun öğretim süresi 2 yıldan 3 yıla çıkarılıp programa resim ve el-işleri gibi dersleri koyup hatta bu dönemde kızlar için rüştîyelerden sonra ilk kez yüksek öğretim veren okullar açılmıştır. Yine bu dönemde, * "öğrencilerin uygulama yapması için öğretmen okulu içinde bir uygulama okulu açılmıştır." (Duman, 1991, s. 18).

Yine bu dönemde 1863'de açılmış olan Darülfünun (üniversite), 1908'de yeniden teşkilatlandı (yapılandı).

Bir başka yenilik 1863'de açılmış olan Darülfünun (üniversite), 1908'de yeniden yapılandı.

Öğretmen eğitiminde unutamayacağımız çalışmalarıyla, katkılarıyla getirdiği yeniliklerle Avrupa'daki öğretmen okullarından daha kaliteli eğitim verdirmeyi başaran öğretmen eğitimcisi Satı Bey'i şükranla anıyoruz. Dr. Saracaloğlu, Satı Bey'in çalışmalarını şöyle anlatıyor:

İstanbul Darülmuallemi'nde, 1908'den sonra, bir canlılık, bir yenilik görülmektedir. Satı Bey, Türk öğretmen yetiştirme sistemine ve özellikle de ilkokul öğretmenlerini yetiştirilmesine büyük katkıda bulunmuştur.

Satı Bey. Öğretmen okullarının süresini üç yıla çıkarmış, okul dışında bir işi olan öğretmenleri uzaklaştırmış, öğretmen atamalarında genç ve yetenekli kişileri tercih etmiştir. Eğitim programlarında da köklü değişiklikler yapmıştır. Eğitim Bilimi, Öğretim Yöntemleri, Müzik, Resim, Elîşi ve Beden Eğitimi derslerinin programda önemle ele alınmasını sağlamıştır (Saracaloğlu, 1992, s. 97).

1915'te İstanbul Darülmuallemi-i Âlisi üç bölümden oluşuyordu: İptidai, İlhari ve Âli. İptidai bölüm ilkokul öğretmeni, ilhari bölüm ilkokul öğretmenleri ile ilköğretim müfettişlerini, Âli bölümü ise ortaöğretim ile yüksek öğretime öğretmen yetiştiriyordu (Akyüz, 1985, s. 257).

5- Kurtuluş Savaşı Dönemi (1919-1923)

Bu dönemde öğretmen yetiştirme konusunda önemli bir hareket yoktur, sadece öğretmenlerin milli birliğin sağlanması ve ulusal uyanışın gerçekleşmesinde büyük hizmetleri olmuştur. Yine bu dönemde Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde öğretmenlerin yetiştirilmesine önem verilmiş ve 14 Ağustos 1923'te T.B.M.M.'de okunan icra vekilleri heyeti programının Milli Eğitim Bölümü'nde şunlar yer alır:

1- Maarif Siyaseti "birlik" esasına dayanacaktır.

2- İlköğretim okulları ile ortaokullara öğretmen ve ilköğretim müfettişleri yetiştirmek için kız ve erkek ortaöğretim okulları açılacaktır (Karamuk, 1973, s. 24-25).

6- Cumhuriyet Dönemi'nde Öğretmen Yetiştirme (1923-1960)

Cumhuriyetin ilk yıllarında amaç, kuruluş ve işleyiş bakımından farklı olan tüm okullar eğitim ve öğretimde birliğe kavuşmak amacıyla 3 Mart 1924'te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Maarif Vekaleti'ne bağlanır ve eğitim-öğretimde birlik sağlanmış olur.

Ortaöğretime öğretmen yetiştirme amacıyla 1940'ta Yüksek Köy Enstitüleri açılmış ve ülkenin ihtiyaçlarına bir ölçüde cevap vermiştir. Bu kurumların programına baktığımızda şunları görürüz:

1- Güzel sanatlar kolu

2- Zirai işletme ekonomisi kolu

3- Tarla ve bahçe ziraatı kolu

4- Ev ve el sanatları kolu

5- Kümes hayvancılığı kolu

6- Hayvancılık bakımı kolu

7- Yapıcılık kolu

8- Maden işleri kolu

Yukarıdaki derslere ek olarak da Genel Kültür ve Öğretmenlik bilgisi adı altında İnkılap Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Rejimi, Türkçe, Yabancı Dil, Çocuk ve Gençlik Ruh Bilimi, Öğretmen Metodu ve Ders uygulamaları, Eğitim ve İş Eğitimi Tarihi (Gediklioğlu, 1971, s. 144-145).

Yine bu dönemde çıkarılan 439 sayılı kanundan yararlanılarak öğretmen ihtiyacını karşılamak için şu seçenekler kabul edilir:

1. Sınav ve kurslar yoluyla ortaöğretim öğretmenliği
2. Yardımcı öğretmenlik
3. Ücretli öğretmenlik

Bu seçeneklerden "Yardımcı öğretmenlik" hakkında şu bilgileri ediniyoruz;

- 1) Önce, bilgi ve karakter bakımından öğretmenliğe elverişli görülen yükseköğretim mezunlarından
- 2) Bunlar olmadığı zaman, üniversitelerin öğretmen yetiştiren bölümlerine en az bir yıl devam etmiş lise mezunlarından
- 3) Öğretmen okulu mezunu ilköğretim öğretmeni ve başöğretmenlerinden
- 4) Bunlar da olmayınca liseyi iyi veya pekiyi derece ile bitirenlerden, yardımcı öğretmen olarak yararlanılacaktır (Duman, 1991, s. 59).

1946 yılında toplanan üçüncü Milli Eğitim Şurası da öğretmen yetiştirmeye önem verir ve ilk kez Yabancı Dil Derslerinin programlara alınmasından söz ederler.

Bu arada şunu da bahsetmeden geçemeyeceğim. Cumhuriyet Dönemi'nde 1924 tarihinde çıkarılan 439 sayılı yasa ile "öğretmenliğin, devletin genel hizmetlerinde eğitim ve öğretim görevini üzerine alan bağımsız sınıf ve derecelere ayrılan bir meslek." (Koçar, 1967, s. 79).

Böylece, ilk kez öğretmenlik resmi bir kimlik kazanıyor ve devlet tarafından bir meslek olarak kabul ediliyor.

1926 yılında Parasız-Yatılı Köy Öğretmen Okulları açıldı. İlkokuldan sonra üç yıl öğrenciler bu okullara devam ederlerdi. Bu okullar 1933 yılında kapatıldılar.

Cumhuriyetin ilk yıllarında 1926 yılında Ankara'da "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" ve 1946'dan sonra ise önce iki yıllık, daha sonra üç yıllık eğitim veren "Eğitim Enstitüleri" açılır.

1953'te Türkiye'ye Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri tarafından davet edilen Amerikalı eğitimci - Rektör Profesör Roben J. Maaske, eğitim enstitüleri için aşağıdaki raporu hazırlar:

1. Mevcut Öğrenci Seçme Sistemi Yeterli Değildir.

a) **Müracaat Şekli:** Adayların bağlı oldukları kurumlar tarafından çeşitli yönlerden öğretmenliğe uygun olup olmadığını belirten bir belge. Hatta liselerde müdürün başkanlığında iki öğretmenden oluşan bir komite. Bu komite adayların davranışlarını incelemeli ve rehberlik yapmalı.

b) **Eleme Sınavı:** Objektive test uygulanmalı ve kompozisyon yazdırılmalı.

c) **Seçme İmtihanları:** 2 veya 3 kişilik komisyonlar halinde öğrenci sayısının %30 - %50 fazlası bir grup seçme sınavlarından geçmeli. Bu sınavlar şunları içermeli:

- 1- Konuşma kabiliyeti
- 2- Beden ve ruh sağlığı
- 3- Şahsiyet vasıfları
- 4- Genel görünüm
- 5- Kat'i kabul

(Okula kayıt olan öğrenciler bir yıl sonunda yeniden değerlendirilir, ya kabul edilir ya da okuldan çıkarılır.)

Enstitülerde görev alacak öğretmenler için de şöyle diyor:

1- Enstitülerde yapılan öğretmen tayinleri daimidir. Yeterli formasyona sahip olmayan, öğretmenlik mesleğine hiçbir sempati duymayanlara bu kurumlarda yer verilmemelidir (Duman, 1991, s. 82-84).

1958'de kurulan Eğitim Milli Komisyonu, öğretmen eğitimini vurgulayarak bir raporunda şöyle diyor:

"Her şeyden evvel kaliteli ve yeter sayıda öğretmene dayanmayan bir eğitim sisteminin, milli dehayı işleyip meydana çıkaramayacağına, bu asrın gerektirdiği mücadeleyi başaracak ve milletin bekasını temin edecek bir nesli yaratamayacağına inanmak lazımdır (Duman, 1991, s. 89).

Daha önce bahsettiğim gibi ortaokulların hatta liselerin şehirlerden, ilçelere ve küçük kasabalara yaygınlaştırılması öğretmen talebini artırdı., bu nedenle öğretmen yetiştiren Eğitim Enstitülerinin sayısı artırılır (5'e çıkarılır). Milli Eğitim Bakanlığı 1952 yılında yayınladığı bir genelge ile öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçme sınavıyla, kabul edileceğini duyurmuştur:

1- Lise ve öğretmen okulları son sınıfta bulunan ya da mezun olanlar için okullarınca, ilkokul öğretmenleri için Milli Eğitim Müdürlerince sınavlara katılmaya aday gösterilmek

2- Seçme sınavlarında başarılı olmak, gerekmektedir.

Seçme sınavı ise eleme ve giriş sınavı olmak üzere iki ayrı sınavdan oluşur. Eleme sınavı ileride yazılı olarak yapılırken, giriş sınavı enstitülerde bölümlerin özelliklerine göre yazılı, sözlü veya uygulamalı olarak yapılmaktadır" (M.E.B. 1952 s. 35)..

Eğitim Enstitülerinde istihdam edilecek öğretmenler için şu yol izleniyordu:

Enstitüye en az iki yıl ilkokul öğretmenliği yapmış öğretmenlerden asistan tayin edilirdi. Enstitüye alınan asistanlar bir öğretmenin yanında ve rehberliğinde yetişmekte, 3 yıl içinde hazırladığı bir eseri, kendisini yetiştiren öğretmenin de aralarında bulunduğu, enstitü kurulunca seçilen bir komisyon önünde savunmakta, komisyon tarafından belirlenen bir konuda deneme dersi vermekte, bütün bunlarda başarılı olduğu takdirde enstitü öğretmenliğine atanmaktadır (Eğt. Ens. Yön., 1955).

1960'tan 1982'ye kadar geçen süre içinde öğretmen yetiştirme:

27 Mayıs 1960 devriminin getirdiği 1961 Anayasası ile Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, Atatürk ilkeleri ve devrimleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

1960-61 öğretim yılında öğretmen yetiştiren Eğitim Enstitülerinin sayısı 5 iken 1978'e kadar bunların sayısı 18'e yükseltilir.

Öğretmen Yetiştirme sorunlarına (1963-1968) 5 yıllık kalkınma planlarında da yer verilir:

Plansız okul açmalar, fiziki kapasite yetersizliği, bunun sonucunda ortaya çıkan ikili öğretim, nitelik ve dağılım yönünden öğretmen dengesizliği, öğretmen açığının bazı illerde önemli boyutlara ulaşması, öğretimin niteliğinde bölgeler arası ve aynı bölgede kır-kent arasında farklılaşmaya yol açmıştır (Duman, 1991, s. 110-111).

20 Temmuz 1982 tarihinde çıkan 41 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile öğretmen yetiştiren tüm yüksek okullar üniversitelere devredildi. Böylece, kaderi değişen öğretmen yetiştiren kurumlar, yeni statü, yapı ve işleyişe kavuşmuşlardır. Özerk bir yapıya kavuşmuş olmaları, sorunlarını kendilerinin çözme yolu açılmıştır. Ayrıca, 1982 öncesi bu kurumlara siyasilerin de müdahalesiyle, politik görüşüne bakılarak, öğretmen atanması, bu kurumları

farklı görüşlerin çarpıştığı boy ölçüştüğü bir alan haline getirmesinin yanı sıra eğitimde de kaliteyi düşürmüştür. Bu nedenle, üniversitelerde bu kurumlarda istihdam edilecek kişilerin akademik durumları bir ölçüt olarak kabul edilmiş, bir açıdan objektiflik yakalanmıştır.

Öğretim elemanları için bu güzel özelliğin yanında, öğrencilerin seçiminde de aynı isabetin olduğunu söylemek zor. Öğrencilerin sadece bilgileri kriter olmakta, kişilik özellikleri dikkate alınmamaktadır. Ayrıca, yabancı dil bölümlerindeki öğrencilerin ekseriyeti yabancı dil öğretmeni olmayacağını daha çok para getiren mesleklere yöneleceklerini söylemektedirler.

Cumhuriyet döneminde, 1938-1939 yıllarında Üniversite - Eğitim Bakanlığının işbirliği ile İstanbul'da Yabancı Dil Okulu açılır ve İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretmeni yetiştirmeye başlar. Öğretim ve eğitim süresi iki yıldır. "Öğrenciler bir yıl İstanbul'da bir yıl da o yabancı dilin konuşulduğu ülkede eğitim görürler." (Saracaloğlu, 1991 s. 104).

Görüldüğü gibi yabancı dil öğretmenlerinin yetişmesine Cumhuriyetle birlikte önem verilmesine rağmen bugün aynı hassasiyeti gösterdiğimiz tartışılabilir. Şöyle ki yabancı dil öğretmeni yetiştiren kurumlarda çalışan öğretim elemanını 6 aylığına bir yıllığına devlet yurt dışına gönderemiyor, ama öbür taraftan öğretmenlik mesleği ile hiç ilgisi olmayan insanları - kaymakamları, komiserleri, emniyet görevlilerini- 2 yıllığına İngiltere'ye gönderebiliyor, ne hazindir ki, o süre sonunda kendi isteklerini İngilizce anlatmaktan aciz, ama çanta ve valizleri dolu ülkemize geri çağırılırlar. Bunu devrin işçileri bakanı da bir gazete beyanatıyla üzüterek doğrular.

Sadece bu örnek bile ülkemizin kaynaklarının nasıl isabetsiz, plansız ve müsrifçe harcandığını göstermektedir.

YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE ÖĞRENİMİ (NİN TARİHSEL GELİŞİMİ)

Dil Nedir?

Dil, insanlar arasında bir iletişim aracıdır (Roucek, 1968).

Bir bilim adamı diyor ki:

"Dil, bireyler arasında anlaşmayı sağlayan toplumsal bir sistemdir." (Dilaçar, 1968)

Yine bir başka bilim adamı:

"Dil, anlam ses dizileri arasında ilişki kuran bir ilkeler takımıdır." (Langacker, 1972).

Ve Doğan Aksan da diyor ki: Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (sistem) (Aksan, 1977, s. 55-65).

Yukarıdaki tanımlarda görüldüğü gibi Dil bir sistemdir, Dil seslerden oluşur, Dil bir iletişim aracıdır ve aynı zamanda bir düşünme aracıdır.

Dili anadil ve yabancı dil diye iki kısma ayırmak da öğretim ve öğrenim bakımından önemlidir. Dilbilimci Chomsky'e (1965) göre: anadil edinilmekte, yabancı dil ise öğrenilmektedir. İkisi arasındaki fark (ayrılık), edinim işlemlerinin bilinçaltında, öğrenmenin ise, bilinçli olarak geliştiğidir." (Demircan, 1990, s. 16).

Dünyada yaklaşık 3500 dil olduğu tahmin edilmektedir. Bu nedenle ulusların kendi dilleri uluslar arası ilişkilerde yetersiz kalmakta ve bu nedenle ekonomik ve politik yönden güçlü devletlerin dillerini öğrenme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bir dilin uluslar arası olmasını belirleyen bazı ölçütler de mevcuttur: Güçlü ve zengin ekonomi, üstün bilim ve teknoloji, askeri alanda üstünlük ve bir ölçüde de

din olmaktadır. Sözelimi, Birleşmiş Milletlerin Resmi Dilleri: Çince, Fransızca, İngilizce, Rusça ve İspanyolca'dır. Avrupa Konseyi ve NATO'da resmi dil İngilizce'dir. İşte bu nedenlerle yabancı dilin önemi artmış, özellikle İngilizce her kesimden insanın öğrenmesi gereken bir dil haline gelmiştir.

Yabancı dilin öğretimi ve öğrenimine başlamadan önce kısaca, ülkemizde yabancı dil öğretiminin tarihsel gelişimini vermek istiyorum: Tanzimat'tan önce ülkemizde kurulan Enderunlar sarayı için bilgili ve görüşlü bilim adamı yetiştiriyordu. Bu okullarda Arapça ve Fransızca öğretilmekteydi. Bunların dışında kapitülasyonlara (1774) dayanılarak Avrupa ülkelerince açılmış olan yabancı okullarda yabancı dil öğretiliyordu. 1838-1868 dönemlerinde hizmet veren Askeri Tıbbiye ve 1868 yılında kurulan Galatasaray Lisesi'nde Fransızca eğitim öğretim yapılmıştır. 1952'den sonra açılan Maarif kolejleri, 1955'te açılan Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 1980'den sonra sayıları artan Anadolu Liseleri ve Özel Türk Liselerinde yabancı dille eğitim-öğretim verilmektedir.

Yabancıların açtıkları (Tanzimat Devri'nde) özel yabancı okul 1863 yılında Amerikan Koleji adıyla açılan, daha sonra kurucusu işadamı Robert'in ölümüyle 1878'de Robert Koleji adını aldı.

15 Haziran 1873'te İstanbul'un ilk özel lisesi, Darüşşafaka eğitim ve öğretime başlar.

Hızlı gelişen bilim ve teknolojiden gençlerin yararlanması, bir pay alması bilim ve teknolojiyi üreten yayan ve piyasaya hakim ülkelerin dilini bilmeleri zorunluluk haline gelmiştir.

İyi bir dil bilen yaşadığı toplum içerisinde ayrıcalıklı bir kişi olmuş, hatta kazançları hayallerimizi zorlayacak sınıra gelmiştir. Bir örnek vermek gerekirse; "1981'de bir Türk profesör ayda 60 bin TL dolayında ücret alırken Türkiye'de çalışan yüksek lisanslı bir İngiliz uzman 300-350 bin TL kazanabilmekteydi." (Demircan, 1990, s. 19).

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL İLKELER

1. Dört Temel Beceriyi Geliştirme:

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma. Öğrenciye bu dört beceriyi birlikte öğretmek gerekmektedir, çünkü bu beceriler birbirini tamamlar özellikler taşımaktadır. Şöyle bir örnek verelim: Orta dereceli okullarda yabancı dili öğretirken önce yazma dersinden başlarsak öğrenci yazdığını nasıl okuyacak? Öğrenciler sesleri öğrenmemişler ve sözcüklerin nasıl telaffuz edileceğini bilmiyorlardır, bu nedenle öğretimde başarısızlık kaçınılmazdır.

2. Anlatılacak, İşlenecek Konuyu Önceden Planlama:

Plan yapma başarılı öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmenin sınıfa gitmeden anlatacağı konuyu gözden geçirmeli, karşılaşılabilecek güçlükleri önceden saptamalı.

3. Kolaydan Zora, Somuttan Soyuta Giden Bir Yol (Yöntem) İzlenmelidir:

Kolay cümlelerden ve somut kelimelerden başlayıp daha zora, daha karmaşık yapılara ve soyut kelimelere geçilebilir. "Bilinen bir cümle kalıbıyla bilinmeyen sözcükleri, bilinen sözcüklerle de bilinmeyen bir cümle kalıbını öğretmek esas olmalıdır." (Demirel, 1993, s. 24).

4. Anadilini Gerekli Durumlarda Kullanma

5. Bir Defasında Tek Bir Bilinmeyi Öğretmeli:

Birçok bilinmeyi bir anda öğretmek hem kalıcı olmaz, hem de bıkkınlık ve karışıklık meydana getirir.

6. Öğrencilere Dersi Sevdirme

7. Öğrencilerin Fiziksel Olarak Olduğu Gibi Ruhsal Olarak Da Derse Katılmalarına Önem Verme, Bunu Gerçekleştirme

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE GENEL İLKELER

1. Konuşma dilinin, yaşayan dilin öğretilmesi.
2. Öğretmen merkez olmaktan çıkıp, öğrenci merkezli öğretim yapılmalı, öğrencilere sınıf içinde konuşma olanağı verilmeli.
3. Öğrencilerin temel İngilizce bilgisine sahip olmaları sağlanmalı.
4. Öğrencilerin basit kitaplardan başlayarak (stages) öğrendikleri cümle kalıplarını, sözcüklerini göreyerek ve defalarca parça içinde kullanıldığını fark ederek öğrenmelerini sağlama ve öğrendikleri bilgileri aktif duruma getirme.
5. Öğrenci başarısını ölçerken objektif olmalı, onlara işlenen konulardan sorular sormalı.

Bir bilim adamına göre genel ilkeler şöyle olmalı:

- 1- Öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlanması,
- 2- Öğrencilerin temel cümle kalıplarını öğrenmesinin ve ezberlenmesinin sağlanması
- 3- Amaç dil ile ana dil arasında sorun olan ses ve yapıların öğretilmesi
- 4- Başlangıç düzeyinde öğrenci hatalarının hemen anında düzeltilmesi
- 5- Amaç dilin o dili ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğretilmesi
- 6- Öğretilen dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması
- 7- Bütün bilinenlerin öğretilmeye çalışılması
- 8- Yeni bir yapıyı sunmadan önce örnekler verilmesi
- 9- Öğrencilere sorumluluk verilmesi, öğrencilerin bireysel çalışmalarının yönlendirilmesi
- 10- Sınıf içi bireysel farklılıkların dikkate alınması

Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerini Şöyle Sıralamak Mümkün

1- Grammar - Translation Method (Dilbilgisi - Çeviri Yöntemi)

2- Direct Method (Düzvarım Yöntemi)

Bu metod - Grammar - Translation yöntemine tepki olarak 1950 yıllarında doğmuştur. Genel özelliğini şöyle söyleyebiliriz:

Dil kulakla başlayacak, sözcükler cümleler tekrar edilerek sağlamaştırılacak ve de okunup yazılacaktır. Düzvarım yöntemde, örnekleme ve göreyerek öğrenme önemlidir.

Öğretilen herhangi bir şeyle karşılığı arasında dolaysız bir ilişki kurulmasını temel kabul eder. Sözcüklerin tanımı verilir, ya da sözcükler pantomimle veya somut amaçlarla yapılır. İlk birkaç hafta telaffuza ağırlık verilir. Sınıflarda anadil kullanılması veya çeviri yapılması hoş karşılanmaz.

3- Audio - Lingual Method (Kulak - Dil Alışkanlığı Yöntemi)

Genel özellikleri:

Dilbilgisi kuralları cümle içinde öğretilir. Bu yöntemin keşfedilmesinde dilbilimcilerden Bloomfield ve Lado'yu anmak gerekir. Çünkü, Lado dilin doğal öğreniminin dinlemeyle başladığını, bunu konuşma okuma ve yazma becerileri izlediğini, ayrıca, dilin sesbilim (phonology), yapıbilim (morfoloji) ve tümcebilimden (syntax) oluşan bir sistem olduğunu söylemiştir. Ve yine bu yöntemde, dilin bir dizi alışkanlıkların bütünü olduğu iddia edilir. Kısaca, dili yazma değil "konuşma" olarak kabul ederler. Tekrar, taklit önemlidir. Daha çok teyp ve dil laboratuvarları kullanılır.

4- Cognitive Method (Bilişsel Öğrenme Metodu)

Bu yöntem iki bilim adamı tarafından ortaya çıkarılmıştır. Chomsky ve Ausubel. Chomsky, dil olgusunu dil edimi (performance), ile dil yetisi (competence) olarak ikiye ayırmıştır. Dil edimi dili nasıl kullandığımızı, dil yetisi de dili kullanma yeteneğimizi ortaya koyar. Ausubel'e göre, Bilişsel öğrenmenin özelliği yeni bilgilerin depolanması ve eski bilgilerin yeni anlamlar ve yeni bağlar kazanmasıdır. Anlamlı öğrenmenin olabilmesi için yeni bir öğrenmenin daha önce öğrenilmişlerle bütünleşmesi gerekir (Demirel, 1993, s. 42).

Bilişsel Öğrenme Yöntemlerinin Özellikleri:

- 1- Dil bilinçli öğrenmedir.
- 2- Grup çalışması önemlidir.
- 3- Dilbilgisi kuralları tümevarım ve tümdengelim yöntemleriyle öğretilmelidir.
- 4- Anadilin kullanılması ve çeviriye izin verilir.
- 5- Öğretmen, öğretimi kolaylaştırıcı kabul edilir.
- 6- Duyduğunu anlama becerisi geliştirilmelidir.

5- Communicative Method (İletişimci Yöntem)

Toplumbilimci Hymes bu yöntemin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İletişim kurulması olayında dilbilgisi kurallarının yanında kimi kullanım ve konuşma kurallarının da olduğu ortaya çıkmıştır. Dilin iletişim aracı olarak kullanılması düşünülmüştür. Sözcükler, cümleler kavramların iletilmesi için birer araçtır.

6- Kavramsal - İşlemsel Yaklaşım (National - Functional Approach)

İngiltere'de Henry Widdowson (1978), Christopher Brumfit (1989) ve Keit Johnson (1982) dil uzmanları yabancı dil programlarının hazırlanmasında bu yöntemi önerirler. Bunlar dil öğretiminde hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, ders programlarının hazırlanışında başka yöntemlerle uzlaşma olması gerektiği inancındalar.

7- Eclectic Method (Seçmeli Yöntem)

Öğretmen sınıf içinde her yöntemin en iyi olumlu yönünü alarak, dersini işler. Özellikleri:

- Dil öğrenimi gerçek hayata dayalı olmalı.
- Dil öğretimi amaç dille yapılmalı.
- Sözcükler cümle içerisinde kullanılmalı.

ÖĞRENME

1- Sınama - Yanılma

Yeni bir davranışın deneme yoluyla öğrenilmesini hedefler. Geribildirim (feedback) önemlidir.

2- Örnekseme (Analogy)

Kişi başkalarının yaptıklarını, ya da gözlemlediği, beğendiği davranışları uygulamaya çalışırsa, yeni örnekler üretirse buna örnekseme denir. (Kuru - kupkuru, sarı - sapsarı, bembeyaz, simsiyah çözümlenme ve benzetme aşamaları vardır. Birinci heceye "p" ve "m" harfleri ekleyerek kişi sözcük üretir. Kişi örnekseme çalışması yapmıştır.

3- Genelleme

Birçok örneklerin ortak yanını bulup genelleştirme olayına, genelleme denir. Örneğin: Öğrenci İngilizce'de sıfatların sonuna "-ly" takısı getirilerek zarf elde edildiğini, isimlerin sonuna ise "-s" takısı getirerek çoğul yapmış olacağını öğrenir. Her iki durumda da istisnalar öğretilmedikçe öğrenci aşırı genelleme yaparak hata yapmış olur. Örneğin: DOĞRU: foot - feet, fast - fast YANLIŞ: foots, fastly

4- Tümevarım (Induction)

Örneklerden giderek bir sonuca varmaya ya da kural çıkarmaya tümevarım denir. Doğal yöntem, Direct Yöntem ve İşitseldisel Yöntemde tümevarım izlenmekte, kural öğrenci tarafından örneklere dayanarak çıkarılabilmekte.

5- Tümdengelim (Deduction)

İlk başta kuralın veya sonucun bildirilmesi, ve bu kuralın örneklere uygulanması. Deneylere ya da gözlemlere başvurularda doğruluğunun saptanmasına "tümdengelim" denir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1- İkinci bir ek işi olan öğretmen okuldan uzaklaştırılmalı

2- 1909 - 1911 yılları arasında İstanbul Darülmüallimin altın çağını yaşamıştır. Bunun nedenleri araştırılmalı, sonuçları ortaya konmalı. (Satı Bey'in yaptığı yenilikler: programları değiştirme, okul süresini 3 yıla çıkarma, genç ve dinamik elemanları görevlendirme vs.)

3- "Eğitim programları öğrencilerin, toplumun ihtiyaçlarına, bilim ve teknolojiye ilerlemelere ve özellikle ortaöğretim programlarındaki düzenlemelere göre sürekli geliştirilmelidir. Bunun için öğretmen yetiştiren her üniversite bünyesinde bir birim kurulmalı, bu birimlerde uzmanlar görev almalı; her yıl en az bir kere bu bilimin temsilcileri bir araya gelerek, program geliştirme çalışmalarını değerlendirmelidir." (Duman, 1991, s. 276).

4- Öğretmen yetiştirmede son yıllarda yeniden yapılandırma çerçevesinde getirilen ilkeler, alınan önlemler konusunda Türkiye'nin ortalama 150 yıllık öğretmen yetiştirme deneyiminden yeterli derecede yararlanılmadığı gözlenmektedir. (staj okulları geçmişte öğretmen okulları bünyesinde olmasına karşın, bugün uygulama okulu yoktur.) Kısaca, araştırma hastanesi doktorlar için ne ise, Tıp fakülteleri için ne anlama geliyorsa, Uygulama Okulları da Eğitim Fakültelerinde aynı amaca hizmet eder. Araştırma hastanesi olmayan bir tıp fakültesi düşünülebilir mi?

5- Bir zamanlar Türkiye'de de uygulanan öğretmenlik sınavı yeniden konabileceği gibi, buna ilave olarak üniversite öğrenim yıllarındaki başarı notları dikkate alınarak ve sözlü sınavlardan da geçirilerek, yeterli olduğu takdirde atanması yapılabilir.

6- Öğretmen yetiştirme sorunları çözülmedikçe, ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yönden kalkınması hayalcilikten öteye geçemez.

7- Eğitim fakültelerinde bölüm başkan yardımcıları ve Anabilim / Anasat Dalları başkanlarının ders yükleri bir ölçüde azaltılmalı ve görevleri karşılığı ek ücret ödenmelidir.

8- Eğitim Fakülteleri Yabancı Dil Bölümlerinde çalışan elemanlar periyodik olarak bir yıllığına bilgi görgüsünü artırmak, araştırma yapmak için yurt dışına gönderilmelerinde ülkemiz azami tasarrufta bulunacak ve yarar sağlayacaktır.

9- Öğretmen atamalarında (tayinlerinde) Fiziki ve ruhsal sorunlu kişiler mesleğe kabul edilmemeli.

10- Uygulama ve staj belgesi olmayan kişi öğretmen olmamalı.

11- Bir uygulama okulu olmalı veya ortaöğretimden bir okul M.E.B. izniyle tamamen uygulama okulu olarak fakültenin kontrolüne verilmelidir.

12- Öğretmen istihdamında "Sözleşme Usulü" denenmeli. Verimlilik mutlaka dikkate alınmalıdır.

13. İyi öğretmen yetiştirmenin en önemli koşullarından birisi, bu kurumlarda okuyan öğrencilerin yeteneği, zekası, ruh ve beden sağlığı, kısaca öğrencilerinin nitelikli olmasıdır. Öyleyse, yetenekli, çok vasıflı öğrencilerin bu kurumlara gelmelerini nasıl başarabiliriz? Cevabı çok kısa: Öğretmenlik mesleğini gözde, cazibeli meslek yapmaktır. Yasayla öğretmenlik bir meslek kabul edilmesi gerçeğine rağmen, bu meslekte yetişmemiş, kişilerin istihdamı eğitimde nitelik adına mutlaka önlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan. "Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim 1." Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 439, 1977
- Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi: Başlangıçtan 1985'e. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1985, s. 257.
- Alptekin, Mehmet. Öğretmen Yetiştirme Reformu: Ankara. Ay-Yıldız Matbaası, 1974. Aynı Eser, s. 42.
- Butts, R. F. "Teacher Education: A Focal Point", J. W. Hanson ve C. S. Brembeck. Education and Development of Nations. Holt Rinehart and Ninston Inc. New York: 1966, s. 372.
- Bülbül, A. Sudi, Üniversitede Öğretmen Yetiştirme ve Hacettepe Örneği, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 1981.
- Büyükkaragöz, Prof. Dr. S. Savaş, C. Mustafa, Prof. Dr. Muammer Yılmaz, Yrd. Doç. Dr. Hasan Pilten, Yrd. Doç. Dr. Önder "Öğretmenlik Mesleğine Giriş" Mikro Yayınları, Konya 1988, s. 1.
- Demircan, Ömer. "Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri" Ekin-Eğitim Yayıncılık ve Dağıtım, 1990, İstanbul, s. 16.
- Demirel, Özcan. "Yabancı Dil Öğretimi" Usem Yayınları -6 , Ankara, 1993, s. 24.
- Dilaçar, A. "Dil, Diller ve Dilcilik" Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı 2639, 1968: 28-2: 70.
- Duman, Tayyip. "Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme" M. E. B. Yayınları: 2322, İstanbul, 1991, s. 18.
- Eğitim Enstitüsü Yönetmeliği, 31 Ekim 1955 Tarih ve 877 Sayılı T. D.
- Erdoğan, İrfan. "Çağdaş Eğitim sistemleri" Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995, s. 77.
- Ergün, Mustafa. "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Çalışmalarının Gelişimi" H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Çağdaş Gelişimler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü. Uluslar arası Sempozyum 17-18 Kasım 1986, Özel Sayı -2, 1987. S. 10.
- Gediklioğlu, Şevket. "Evreleri, Getirdikleri ve Yankalarıyla Köy Enstitüleri, Ankara, 1971, s. 144-145.

- Karamuk, Ziya. "Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz", İstanbul Milli Eğitim Basımevi, 1973, s. 24-25.
- Koçer, Hasan Ali. "Türkiye'de Modern Eğitimini Doğuşu" Ankara: Uzman Yayınları. 1, 1987, s. 5.
- Koçer, Hasan Ali. "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Programları": 1948-1967. Türk Eğitim Tarihi Üzerinde Araştırmalar Dizisi 1. Ankara, 1967, s. 79.
- Korkut, Hüseyin. "Toplumun Mimarları Olan Öğretmenlere Sahip Çıkın Eğitim ve Bilim 10: 59, Ocak 1986, s. 25, 27.
- Langacker, Ronald W. "Fundamentals of Liguistic Analysis" New York. Harcourt Brace Jovanovich, Inc. 1972. s.1.
- M. E. B. Öğretmen Yetiştiren Her Derecedeki Okul ve Enstitülere Öğrenci Kayıt Kabul İşleri Hakkında Genelge ve Geçici Yönetmelik, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1952, s. 35.
- Roucek, Joseph, S. "The Study of Foreign Languages" New York, Philisophical Library Inc. 1968, s. 6.
- Saracaloğlu, Asuman Seda. "Türk ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması", Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1992, s. 86.
- Sözer, Ersan. "Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünde Etkililiği, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1991, s. 12.
- Unat, Faik R. "Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış", Ankara Milli Eğitim Basımevi, 1964, s. 31.